
Marija Mirković

Položaj zanatstva u Smederevskoj Palanci između dva svetska rata: uticaj ekonomske krize, industrijalizacije i državne intervencije

Cilj istraživanja je bio da ustanovi kakav su uticaj ekonomska kriza, industrijalizacija i državna intervencija u Kraljevini SHS/Jugoslaviji imale na zanatstvo u lokalnoj sredini i kako je ono reagovalo na te promene. Razmatraju se pristupi države, zanatlijskih organizacija i samih zanatlija prema problemima čije je rešavanje bilo od suštinskog značaja za zanatstvo (bespravni rad, krediti, saradnja Zanatske komore, državnih vlasti i esnafa). Takođe, razmotreno je kako je tehničko-tehnološki progres menjao izgled zanatstva, u smislu pojave novih zanata. Istraživanje se zasniva na građi fonda „Udruženje zanatlija sreza Jaseničkog” Istorijskog arhiva „Veroslava Veljašević” u Smederevskoj Palanci.

Usled slabe kupovne moći seljaka i industrijalizacije, došlo je do pada interesovanja za zanatstvo i do zatvaranja radnji. Uticaj ovih spoljnih faktora je bio još izraženiji zbog unutrašnjih problema koje su zanatske organizacije imale u svom funkcionisanju, kao i zbog neorganizovanosti državne uprave i nepostojanja važljane komunikacije nadležnih institucija, konkretno ministarstava i Zanatske komore. Mere i uredbe koje su donosene od strane države neretko su išle na štetu zanatlijama – pravnim licima, a na korist industriji i zanatlijama koji su se bavili bespravnim radom. Upravo je bespravni rad bio jedan od glavnih problema zanatstva, jer nije bio kažnjavan u meri u kojoj je trebalo, a i kazne koje su propisivane bile su nedovoljno velike da bi se on zaustavio. Istovremeno, esnafi i udruženja su zahteve Zanatske komore ignorisali i nisu joj isplaćivali dotacije, te ona nije mogla da sprovede sve poteze koji su celokupnom zanatstvu bili potrebni radi poboljšanja njegovog položaja u okvirima privrede. Zanatlije nisu imale svest o važnosti dobrog funkcionisanja svojih organizacija, što je samo produbljivalo probleme zanatstva i unazađivalo zanatsku proizvodnju.

Crafts in Smederevska Palanka between Two World Wars: Impact of the Economic Crisis, Industrialization and State Interventions

The aim of this research was to provide details on the impact of the economic crisis, industrialization and state intervention on crafts, and the reaction of manufacturers' organization to these factors. The author considered the approaches of state and trade organizations, as well as the artisans themselves, to issues that were essential for crafts (illegal work, loans, cooperation of institutions such as the Chamber of Crafts, state authorities and the guilds etc.). In addition, the aim was to show the impact of scientific progress on the outlook of crafts in terms of the emergence of new branches. The results of the research show that communication between public authorities, chambers and guilds was weak and thus there was a lack of a good basis for solving the structural problems. The economic crisis and the weak purchasing power of the peasants, combined with the decline of industrial prices, made crafts unprofitable, and the artisans were forced to close their workshops. The research was based on data provided by the “Jasenica's district Trade Association” fund of the Historical Archive “Veroslava Veljašević” in Smederevska Palanka.

Marija Mirković (1997), Velika Plana, Viteška br. 1, učenica 3. razreda Gimnazije Velika Plana